

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 1 lipca 2024 r.

Pozycja 183

POSTANOWIENIE z dnia 24 stycznia 2024 r. Sygn. akt Ts 274/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Krystyna Pawłowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M. i L.F. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 399, art. 401 pkt 2, art. 403 § 2, art. 407 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.) „w takim zakresie w jakim nie przewidują możliwości złożenia skargi o wznowienie postępowania przez następców prawnych strony wymienionej w prawomocnym wyroku” z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 365 ustawy, o której mowa w punkcie pierwszym „w takim zakresie, w jakim: nie określa okoliczności prawnych pozwalających uznać wydany wyrok za nie istniejący i w jakim nie przewiduje możliwości eliminacji takiego wyroku z obrotu prawnego”, z art. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 23 listopada 2022 r. (data nadania) M. i L.F. (dalej: skarżący), reprezentowani przez pełnomocnika z wyboru, wystąpili z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia, na tle następującego stanu faktycznego.

2. W piśmie z 18 maja 2021 r. (data nadania) skarżący wnieśli skargę o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Ł. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 13 czerwca 2017 r. (sygn. akt [...]) wydanego wobec ich zmarłego ojca – P.F. Jako podstawę skargi wskazali art. 401 pkt 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2023 r. poz. 1550, ze zm.) podnosząc, że w dacie wydania wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł. z 13 czerwca 2017 r. P.F. nie miał zdolności sądowej i procesowej (zmarł 5 marca 2017 r.).

3. Postanowieniem z 15 czerwca 2022 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w Ł. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił skargę o wznowienie postępowania. W uzasadnieniu podjętego rozstrzygnięcia stwierdził, że „L.F. i M.F. nie będąc stroną postępowania w zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Ł. w sprawie o sygn. akt [...], nie posiadają legitymacji do wniesienia skargi o wznowienie tegoż postępowania” (s. 5-6 wyroku).

Powyższe orzeczenie wskazano jako ostateczne rozstrzygnięcie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

4. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 1 lutego 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 10 lutego 2023 r.) skarżący zostali wezwani do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej przez doręczenie pełnomocnictwa szczególnego uprawniającego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącej L.F. przed Trybunałem Konstytucyjnym w odniesieniu do sprawy, w związku z którą złożona została skarga konstytucyjna (wraz z czterema kopiami).

Pismem z 17 lutego 2023 r. (data nadania) skarżący ustosunkowali się do powyższego wezwania.

5. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 31 maja 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 9 czerwca 2023 r.) skarżący zostali wezwani do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) doręczenie pełnomocnictwa szczególnego uprawniającego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącej L.F. przed Trybunałem Konstytucyjnym w odniesieniu do sprawy, w związku z którą złożona została skarga konstytucyjna, aktualnego na dzień wniesienia skargi (wraz z czterema kopiami), 2) udokumentowanie, przez poświadczenie za zgodność z oryginałem, daty doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia (postanowienia Sądu Apelacyjnego w Ł. z 15 czerwca 2022 r., sygn. akt [...]); 3) wskazanie pełnej nazwy aktu prawnego i prawidłowych jednostek redakcyjnych kwestionowanych przez skarżących wraz z podaniem właściwych pozycji Dziennika Ustaw; 4) dokładne wyjaśnienie, w jaki sposób kwestionowane przepisy naruszają wolności lub prawa skarżących wraz z uzasadnieniem niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów (z powołaniem argumentów lub dowodów na ich poparcie).

W piśmie z 16 czerwca 2023 r. (data nadania) skarżący ustosunkowali się do powyższego wezwania.

6. Zdaniem skarżących „wyrok Sądu Apelacyjnego w Ł. – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 czerwca 2017 r., [s]ygn. akt: [...] w oczywisty sposób narusza prawo, gdyż zapadł w stosunku do osoby nieżyjącej, jaką był P.F. w dniu 13 czerwca 2017 r. (...) Nie ma żadnego uzasadnienia, aby spadkobiercy zmarłego – na których dodatkowo przenoszona jest odpowiedzialność przez Zakład za zaległe składki – nie mogli wznowić postępowania, które toczyło się z udziałem ich zmarłego poprzednika prawnego (...) – stan taki narusza zasadę państwa prawa oraz zasadę prawa do sądu o określonych prawnych i faktycznych przymiotach – inkorporowane w [a]rt. 2 i [art.] 45 ust. 1 Konstytucji RP” (s. 4 skargi).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał Konstytucyjny dokonuje oceny spełnienia przesłanek wynikających zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i z przepisów u.o.t.p.TK, określających warunki formalne skargi kon-

stytucyjnej. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymogów.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Analizowana skarga konstytucyjna nie spełnia wymogów nadania jej dalszego biegu, wynikających z art. 79 Konstytucji oraz u.o.t.p.TK.

3. W pierwszej kolejności Trybunał stwierdza, że kwestionowane w skardze art. 365, art. 403 § 2 oraz art. 407 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2023 r. poz. 1550, ze zm.; dalej: k.p.c.) nie były normatywną podstawą postanowienia Sądu Apelacyjnego w Ł. z 15 czerwca 2022 r. (sygn. akt [...]), z którym skarżący wiążą naruszenie swoich konstytucyjnych praw. Przepisy te nie determinowały bowiem treści tego rozstrzygnięcia.

4. W odniesieniu do pozostałych zaskarżonych przepisów, tj. art. 399 i art. 401 pkt 2 k.p.c. Trybunał doszedł do wniosku, że skarżący skupili się przede wszystkim na zaakcentowaniu tego, że postanowienie Sądu Apelacyjnego w Ł. z 13 czerwca 2017 r. (sygn. akt [...]), o którego wznowienie wnosili, wydane zostało „w stosunku do osoby nieżyjącej, jaką był P.F.” i dlatego „w sposób oczywisty narusza prawo”. W związku z tym – ich zdaniem – „[n]ie ma żadnego uzasadnienia, aby spadkobiercy zmarłego (...) nie mogli wznowić postępowania, które toczyło się z udziałem ich zmarłego poprzednika prawnego” (s. 4 skargi). Przedstawiona przez skarżących argumentacja stanowi przy tym polemikę z postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Ł. z 15 czerwca 2022 r. (sygn. akt [...]), wskazanym jako ostateczne orzeczenie, na mocy którego odrzucono skargę o wznowienie wnioskowanego postępowania. Wyrażone przez nich oceny dotyczą w istocie nieprawidłowości działania Sądu Apelacyjnego w Ł., nie zaś kształtu regulacji prawnej, która legła u podstaw wydanego w ich sprawie ostatecznego orzeczenia. Trybunał w swoim orzecznictwie wielokrotnie wypowiadał się na temat niedopuszczalności skargi konstytucyjnej jako skargi na stosowanie prawa, a nie na przepis. „Zgodnie z linią orzecniczą Trybunału Konstytucyjnego, skarga konstytucyjna nie może być skargą na stosowanie prawa, a Trybunał nie jest kolejnym w toku instancji organem legitymowanym do badania prawidłowości wydanego rozstrzygnięcia” (postanowienie TK z 29 listopada 2010 r., sygn. SK 8/10, OTK ZU nr 9/A/2010 poz. 117). Jego kontroli nie podlega prawidłowość ustaleń dokonanych przez organy administracji publicznej oraz sądy, dokonana przez nie ocena ani sposób prowadzenia przez nie postępowania. Istotą postępowania przed Trybunałem jest kontrola zgodności z Konstytucją przepisów. Trybunał jest bowiem sądem prawa, a nie organem sprawującym nadzór judykacyjny nad sądami (zob. postanowienie TK z 30 czerwca 2008 r., sygn. SK 15/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 98). Skarga konstytucyjna jest „zawsze «skargą na przepis», a nie na jego konkretne, wadliwe zastosowanie, nawet jeśli to prowadziło do niekonstytucyjnego skutku. Kontrola stosowania prawa przez sądy – choćby nawet błędnego – pozostaje poza kognicją Trybunału Konstytucyjnego” (postanowienie TK z 2 grudnia 2010 r., sygn. SK 11/10, OTK ZU nr 10/A/2010, poz. 131). To, w jaki sposób sądy administracyjne interpretują przepis i uzasadniają swoje orzeczenia, zależy wyłącznie od ich poszczególnych składów orzekających, a zatem stanowi sferę stosowania prawa, która nie podlega kognicji kontroli konstytucyjnej (por. postanowienie TK z 7 października 2014 r., sygn. Ts 220/13, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 35).

Mając na uwadze powyższe Trybunał uznaje, że analizowane zarzuty dotyczą aktu stosowania prawa. Implikuje to – stosownie do art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK – konieczność odmowy nadania skardze dalszego biegu.

5. Badana skarga konstytucyjna nie spełnia również określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK wymogu wskazania wolności lub praw skarżących oraz sposobu, w jaki, ich zdaniem, zostały one naruszone. Nie spełnia także określonego w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK wymogu uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżących, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Ciężar uzasadnienia niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem spoczywa bowiem na skarżących (zob. postanowienie pełnego składu TK z 22 lipca 2015 r., sygn. SK 20/14, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 115). Natomiast orzekając Trybunał związany jest wskazanym w skardze zakresem zaskarżenia (art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK) oraz sposobem, w jaki kwestionowana norma została zastosowana w sprawie objętej wniesioną skargą konstytucyjną (art. 53 ust. 1 pkt 1-2 oraz ust. 2 pkt 1-2 u.o.t.p.TK). Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji Trybunał poddaje bowiem kontroli konstytucyjnej konkretną normę, która stała się podstawą wydania ostatecznego orzeczenia o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego, określonych w Konstytucji (zob. wyrok TK z 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15, OTK ZU A/2017, poz. 51). Powyższe wątpliwości nie zostały również wyjaśnione w piśmie z 16 czerwca 2023 r., stanowiącym odpowiedź na zarządzenie sędziego Trybunału Konstytucyjnego wzywające zarówno do określenia sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw wynikających ze wskazanych w skardze przepisów Konstytucji w sprawie objętej wniesioną skargą, jak i do uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanych w skardze przepisów ze wskazanymi konstytucyjnymi wolnościami lub prawami skarżących, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Jak wyjaśniał Trybunał, nie realizują tego wymogu na przykład „uwagi nazbyt ogólne, niejasne czy też czynione jedynie na marginesie innych rozważań” (por. np. wyrok z 13 grudnia 2017 r., sygn. SK 48/15, OTK ZU A/2018, poz. 2) albo sformułowania dotyczące „sposobu rozumienia” zaskarżonego przepisu i relewantnych unormowań konstytucyjnych (por. np. postanowienie z 13 września 2021 r., sygn. Ts 156/20, OTK ZU B/2022, poz. 9) – bez ich skonfrontowania. Konieczne jest natomiast wyraźne podanie przez skarżącego „argumentów” lub „dowodów” podważających konstytucyjność kwestionowanych regulacji. Podmiot inicjujący postępowanie „musi podać co najmniej jeden argument uzasadniający zarzut, iż określony przedmiot kontroli jest niezgodny ze wskazanym wzorcem; nie wystarczy sformułowanie samej tezy o niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu” (por. np. wyrok z 20 listopada 2019 r., sygn. SK 6/18, OTK ZU A/2019, poz. 62).

W związku z powyższym Trybunał, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK, odmawia nadania skardze dalszego biegu.

6. Niezależnie od powyższej konkluzji Trybunał zwrócił uwagę, że w *petitum* rozpoznawanej skargi konstytucyjnej skarżący wskazali art. 2 Konstytucji jako samoistny wzorzec kontroli.

Trybunał Konstytucyjny przypomina, że zgodnie z treścią art. 79 ust. 1 Konstytucji nie wszystkie jej przepisy mogą stanowić wzorce kontroli w postępowaniu skargowym. Mogą nimi być tylko te, które zawierają bezpośrednie gwarancje dla wolności i praw człowieka i obywatela (por. np. wyrok TK z 29 kwietnia 2020 r., sygn. SK 24/19, OTK ZU A/2020, poz. 19).

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie wielokrotnie podkreślał, że art. 2 Konstytucji nie może stanowić samodzielnego wzorca kontroli konstytucyjności w postępowaniu wszczętym na podstawie skargi konstytucyjnej, ponieważ nie wynikają z niego wprost

żadne konkretne prawa lub wolności (por. np. w odniesieniu do art. 2 Konstytucji – postanowienie pełnego składu Trybunału z 23 stycznia 2002 r., sygn. Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60, a wśród najnowszych – np. postanowienia z 9 lutego i 15 grudnia 2021 r., sygn. Ts 101/20, OTK ZU B/2022, poz. 38 i 39). Dla ochrony konstytucyjnych praw i wolności w trybie skargi konstytucyjnej podstawy poszukiwać należy nie w ogólnej klauzuli demokratycznego państwa prawnego, lecz w konkretnych przepisach Konstytucji wyrażających określone wolności i prawa (por. m.in. wyrok pełnego składu TK z 21 września 2011 r., sygn. SK 6/10, OTK ZU nr 7/A/2011, poz. 73). Trybunał Konstytucyjny dopuszczał wyjątkowo (odstępując od poglądu wyrażonego w postanowieniu z 23 stycznia 2002 r., sygn. Ts 105/00) kontrolę z art. 2 Konstytucji, jako „wzorcem samodzielnym”, w sprawie inicjowanej skargą konstytucyjną, gdy prawo wskazywane przez skarżącego nie ma wyraźnego „zakotwiczenia” w żadnym z przepisów Konstytucji (wyrok TK z 8 grudnia 1999 r., sygn. SK 19/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 161, z 26 lipca 2006 r., sygn. SK 21/04, OTK ZU nr 7/A/2006, poz. 88, z 9 czerwca 2003 r., sygn. SK 12/03, OTK ZU nr 6/A/2003, poz. 51 oraz z 12 kwietnia 2011 r., sygn. SK 62/08, OTK ZU nr 3/A/2011, poz. 22). Sytuacja taka nie dotyczy jednak rozpatrywanej skargi.

Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącym przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia.